

Ah Őu kasaturalı edebiyat

Yazan: FAZIL AHMED AYKAC

Galiba en zevkli zekâ maçı Őu olacaktır. İnanları bizim kanaatlerimize tam aksi, fakat merd, nazik ve haksever bir hasımla herhangi bir konu üzerinde cenkleşmek.

(Galiba) dedim; sebebi Őu ki böyle bir fikir ve prensip gürşinin Őimdiye kadar ancak hayalini görmüşümdür. Asıl kendisine rasladığım hatırıma gelmiyor!

San'at, ilim, felsefe ovalarında koşuya çıkmış zihin atletlerimiz yok değildir. Edebiyat ve tenkid meydanında da Őimdiye kadar hayli pehlivan seyrettik. Hatta bazı bazı boksörlere bile raslıyoruz. Ancak bütün bu kalabalık arasında en az tesadüf ettiğimiz yahud hiç göremediğimiz şudur: Karşı karşıya çıkan kafa sporcuları içinde başladıkları maçı sonuna kadar centilmence götürerler.

Bunu hepimiz biliriz ve daima esfle anarız. Fakat vaziyet hiç değişmez. Ne vakit fikrî bir savaş başlasa kısa bir zaman sonra tıpkı iptidaî kabileler arasındaki gürşlerde, horoz döğüşlerinde olduğu gibi bir sahne ortaya çıkar: İptida kızma, sövüşme, arkadan sille, tokat ve tekme... Daha arkadan...

Anlatmağa lüzum var mı?

Belki anlatmağa lüzum yok; lâkin Őu halin nasıl insanı düşündükçe elemledeniren bir (ruhiyet) ifade ettiğini söylemekte fayda var sanıyorum.

Kuvveti elvermediği için hıyanete, cinayete bile başvurarak hasmını altedeceğini zanneden bir zavallı, nasıl yalnız cismanî kudret değil, aynı zamanda akıl, insaf ve vicdan bakımından da düşkün bir biçare olduğunu gösterirse, iftira, yalan ve kelime hokkabazlığı gibi vasıtalarından muvaffakiyet ilâcı dilenen muharir de ancak kendi irfan yoksulluğunu ve gönül fıkarcılığını ispat etmiş olur. Buna hiç şüphe etmiyelim. Bence bir yazıcının gösterebileceği en suçlu dikkatsizlik mutlaka bütün okuyucuları ebleh ve eçhel sanmasındadır.

Geçen gün alışkın olduğumuz Őu an'ane dışında birşey göreceğimi umdum ve sevindim. Fakat sevincim uzun sürmedi. İşte sebebi:

Türk edebiyatının Hâmid, Yahya Kemal, Falih Rıfkı gibi bazı seçkin mümessillerinden bahsederek yazdığım bir takım düşünceler etrafında aziz arkadaşımız Nurullah Atacın ismini vermiyerek bazı tenkidler bastırıldığını söylediler. O sebeble genc neslin olgunluk çağına yaklaşan bir münekkidinden benim bayat zihnime biraz tazelik ve serinlik getirecek sözler işiteceğimi tahminledim. Memnuniyetim de oradan geldi. Bilmem çok mubalâğalı bir hayal mi takib etmişim. Çünkü talihimin bu defa da bana yâr olmak istemediğini görerek içimi çektim!

İptida Őunu söyleyeyim: Nurullah Atac adı benim başımda saygı ile andığım muhtelif hayaller uyandırır: Hayatının son günlerine kadar karyolasının içinde ve faal bir kadid halinde çalışarak bize Hammer'i nakletmek için göz nuru döken pek muhterem, ve üstad Ata Beyefendi merhum hafızamda her vakit hürmetle asılı duran bir portredir. Tıp ve yazı âlemimizin senelerdenberi sevgi ve saygı ile tanıdığı doktor Galib Atayı ve merhum büyük adamın bir riyaziyat dâhisi olmağa namzed gibi doğup vatan müdafaasında canını feda eden diğer aziz evlâdını gene zihnimin mahfazası içinde birer mücevher gibi saklarım. Nurullah Ataca gelince, onun zeki başını da Galatasaray lisesinde tanıdım. O zaman, bu zarafetsever yazıcımız gibi olgun gençler çok olmadığı için bana bir edebiyat muallimliği verdilerdi. Bugünkü gazete ve fikir alanımızın bellibaşlı bicicilerinden (Va-Nu) gibi, V. Nedim gibi feyizli, bereketli istidadları da o münasebetle görüp sevmiştim. Gene o zamanlar büyük Yahya Kemalın zevk ve şiiir prensliği henüz her tarafta tamamile tanınmamıştı. Fakat san'atının yapacağı fütuhata pek erken inanmışlardan biri olduğum için, ben şairin her yeni eserini genc ve titiz ruhlu talebelere yazdırırdım. Bugün olduğu gibi o vakit de halime gülenler yok değildi. Alaylarını artık sık gördüğüm Nurullah Ataç gülenlerin arasında mıydı bilmiyorum. Lâkin pek yakın zamanlara kadar o kafileden olduğunu gösterir yazılar bastırıldığı hatıramdır. Őimdi bu sevgili arkadaş kapalı bir surette bana sataşıyor. Kendisinin güzel, doğru ve necib şeyler söylediğini görseydim genc arkadaşımın ihtiyarlamış bir hocayı hatırlamasındaki nezaketten duyduğum zevk büsbütün artardı. Halbuki Nurullah Atacın beni o kadar memnun edilmeğe lâıyk bulmadığı çabuk anlaşılıyor. Ne yapalım kısmet!

«Yahya Kemale hücum edenler...» diye başlayan bir cümlesi var ki içinde bazı kalabalık lâkırdılar işitiyoruz. O lâkırdıları gerek okuyuculara, gerek sevgili münekkidin nezih sahsile muhterem

ailesine duyduğum hürmet, burada tekarrulamamağı bana emrediyor.

En önce Őunu söyleyeyim:

Yirmi seneden fazla bir zamandır ki ben Yahya Kemalın şairliğine, nükte-danlığına, edebî zevkine en gerçek sevgiyi ve hayranlığı duydum. Ve bu duygumu dilimin gücü yettiği kadar hem nazımla, hem nesirle söyledim ve yazdım. Basılı bir ay olmıyan son makalelerim aynı duygulardan sızmış birer hürmet ve takdir vesikasıdır.

Ancak bir noktayı iyi aydınlatayım; ben hiçbir edebî şahsiyet için toptancı gözüle ve muhakeme istiklâlinden mahrum partirdici şamatasıyla konuşacak yaşta değilim.

Herkesin ayrı ayrı zevklerle tadabileceği Yahya Kemalın bütün değerlerini iyi seçip tartmak için eski ve yeni şiiirimi ve Avrupa edebiyatını ne türlü bilmek lâzım geldiğini farkedendenler arasında bulunduğumu sanıyorum.

Hele hayatında nazım denilen büyüğü işin asıl içyüzünü görecek kadar vezin ve kafiye ile oynamamış kimselerin Yahya Kemalı beğenirken de, beğenmezken de onun hakikatinden ne kadar uzak kalmağa mahkûm buldukları da meçhulüm değildir. Bu noktalar üzerine aziz münekkidin dikkat gözünü bir dakika çağırırım.

İşte ikinci bir nokta:

Birçok san'at eserlerine en keskin silâhlarla tenkid savletleri gösteren Yahya Kemale de elbet doğru yanlış hücum edecekler bulunabilir. Mitralyöz saçan bir cepheye bütün âlem konfeti atmaz ya!

Nitekim bunların arasında bir aralık Nurullah Ataç da vardı. Biz ihtiyarken bile unutmadık; elbette genc arkadaşımız da hatırlıyacaktı ki Yahya Kemale kalıkanlık etmek istediği sütunlarda bir zaman kendisi bizzat bu değerli adama karşı en zehirli okları atmıştı. Ve şiiir anlayışında bu kadar geri ve insafsız manzarasile bizim gibi ondan ciddi eserler bekliyen ağabeylerini mahzun etmişti.

«Ne yapalım gene kısmet!» dedik. Fakat ben o zaman hiç ümitsizlenmedim. Biliyordum ki Nurullah Atacın zekâsı, biraz ağırca yürümekle beraber mutlaka Yahya Kemal gibi bir kudretin zirvesine bir gün varacaktır; gönlü, onun anlayış adımlarını köstekliyen duygulardan yavaş yavaş çözüldükçe... İşte sandığım gibi de oldu. Bir zamanlar Yahya Kemale hücum eden arkadaşın, bugün şairin en eski ve gönüllü dostları ile hayranlarına bile lâkırdı söyletmek istemediğini görüyoruz. O kadar ki büyük şairimizin eserleri etrafında hatırıma gelen sözleri bir takım küçük duygulardan doğma sanacak kadar gözleri bulanıyor ve taassub gösteriyor.

Bilmem bu kadarı fazla değil mi? Ve bilhassa bir münekkid kaleminde bir ölçsüzlük alâmeti gibi görünmez mi?

Ah Őu hançerli kafa ve kasaturalı edebiyat! Biz bundan ne vakit yaka sıyrılmağa başlıyacağız? Fikir mücadelesi mi yapıyoruz; yoksa Romada glâdiyatör keşişmesi mi seyrediyoruz, anlamak kabil değil ki!

Yeni nesillerin cismen dayanıklı ve sporcu olmalarını diledik. Ancak bundan beklediğimiz şey, kendilerinin ruh ve zekâ inceliklerine kapalı kalması gibi bir netice olamaz. Lâkin bir daha tekrarlıyayım: Ben gene nevmid değilim. İnanıyorum ki Nurullah Ataç arkadaşımız, Yahya Kemalın fevkalâde bir şair olduğunu nihayet anladığı gibi, insanların küçük ve mızmız duygulardan başka hislerle de söz söylemesi, yazı yazması, kıymet bilmesi ve hatır sayması kabil olabileceğini bir gün pek güzel surette kavıriyacaktı. Zira kendisi bütün bunları beynine ve gönlüne maledebilecek bir soydandır. Sonra da epeyce tahsil ve irfan sahibidir. Ancak çok dilerdim ki o me'sud gün çok gecikmesin. Zira zaman geçiyor!

Fazıl Ahmed Aykaç

